

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 2 września 2013 r.

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
we Wrocławiu**

dotyczy: PZO Masyw Chelmea PLH020057

sprawę prowadzi: Kamila Grzesiak surnia@wp.pl i Paweł Pawlaczyk pawpawla@wp.pl

Dziękujemy za możliwość konsultacji zebranego materiału na Platformie Informacyjno-Komunikacyjnej do projektu Planu Zadań Ochronnych Masywu Chelmea, poniżej przedstawiamy nasze uwagi:

1. W opisie obszaru (rozdz. 2.2.) napisano o występowaniu ‘wysięków i zabagnień’ W warunkach Sudetów ‘wysięki i zabagnienia’ to często siedliska 7140 lub 7230. Natomiast w Tabeli 1.5. *Ustalenie przedmiotów ochrony objętych planem* nie podano żadnych bagiennych siedlisk przyrodniczych. Czy miejsca występowania ‘wysięków i zabagnień’ zostały pod tym kątem zweryfikowane? Być może stanowią one przesłankę, która pomogłaby znaleźć w obszarze np. siedlisko 7140 lub 7230? Z naszych informacji wynika, że przynajmniej jeden płat siedliska **7230** występuje w Obszarze, co schematycznie przedstawiamy na załączonej do niniejszego pisma mapie (P. Wasiak - inf. ustna; patrz mapa - zał. nr 2). Prosimy o ujęcie w PZO tego siedliska i płatu. Może być konieczne doprecyzowanie w terenie zasięgu płatu.
2. Chcielibyśmy zwrócić uwagę na błędnie wpisane, bądź pominięte kompetencje w tab. 1.7. obecnej dokumentacji PZO:
  - a.) Starostwo Powiatowe w Walbrzychu nie posiada kompetencji zarządzania gospodarką przestrzenną, ma natomiast pewne kompetencje w gospodarce nieruchomościami. Starostwo Powiatowe posiada jeszcze kompetencje sporządzania uproszczonych planów urządzania lasów niepaństwowych, jeżeli takie są w Obszarze.
  - b.) Do zakresu odpowiedzialności gmin należałoby dodać „Wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia”, z uwagi na fakt, że to właśnie te organy w większości przypadków takie decyzje wydają.
  - c.) Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych sporządza plany urządzenia lasu (nie zarządza gospodarką leśną ani nie użytkuje siedlisk przyrodniczych!), a Nadleśnictwa je wykonują prowadząc gospodarkę leśną. Nadleśnictwa nie planują gospodarki leśnej. Natomiast Nadleśniczy, zgodnie z art. 32 ust 4 ustawy

samodzielnie wykonuje w Lasach Państwowych działania ochronne na Obszarze Natura 2000, co warto byłoby w tym miejscu dodać.

- d.) W wymienionych instytucjach brakuje RZGW. Jest jedynie DZMiUW. Czy to oznacza, że na tym terenie tylko ta instytucja zarządza wodami w imieniu Skarbu Państwa? Nie wymieniono także jaka odpowiedzialność i jakie zadania spoczywają na DZMiUW i w stosunku do których cieków. W przypadku, gdy do tabeli 1.7. zostanie włączone RZGW wówczas należy rozgraniczyć kompetencje obydwu instytucji z przypisaniem do poszczególnych cieków.
3. W Tabeli 2.5 *Istniejące i projektowane plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego* zidentyfikowano liczne kolizje zamierzeń zagospodarowania przestrzennego z siedliskami chronionymi w Obszarze. W związku z tym, w Tabeli 8 należy zaproponować „*wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000*”, które pozwoliłyby tych kolizji uniknąć. W szczególności, wskazaniem powinna być rezygnacja z planów budowy kolejki linowej na Chelmiec oraz infrastruktury narciarskiej.
4. Bardzo prosimy o dokładne opisanie w Tabeli 2.6. jaki jest stan rozpoznania przedmiotów ochrony, tj. jakie jest prawdopodobieństwo, że w obszarze mogą się znaleźć jeszcze inne, nie znalezione dotąd i nie skartowane płaty siedlisk i stanowiska gatunków, ew. że stanowiska takie mogą powstawać w wyniku procesów dynamicznych. Dla gatunków, prosimy też o wyraźne napisanie, czy mapa punktowa w przypadku danego gatunku obrazuje jego rzeczywiste rozmieszczenie (gatunki związane z konkretnym miejscem), czy tylko symbolizuje informację (gatunki wykorzystujące szerszą przestrzeń, symbolizowane punktem np. w miejscu przypadkowej obserwacji lub w miejscu, gdzie realizują tylko fragment swoich potrzeb życiowych).
- Sporządzona w ramach PZO mapa może być przez niektórych czytelników interpretowana w ten sposób, że brak sygnatury będzie odczytywany jako brak siedliska/gatunku w danym miejscu. Dokumentacja powinna więc wyraźnie wyjaśniać, kiedy taka interpretacja jest uprawniona, a kiedy nie.
5. Również w Tabeli 2.6. w kolumnie dotyczącej zakresu prac terenowych prosimy o informację czy zweryfikowano dane INVENT, a jeśli tak to na jakiej próbie i czy podchodzono do punktowych danych z INVENT, które z założenia metodycznego nie mają precyzyjnej lokalizacji geograficznej. Informacja o ‘weryfikacji wg metodyki GIOŚ’ jest błędna, gdyż metodyka GIOŚ służy do oceny stanu, a nie do weryfikacji rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych.
- Jaką techniką, z jakim nakładem pracy/marszrut, badano tereny otwarte. Czy wykorzystano techniki fotointerpretacji?
6. Dla podrozdziału 2.6.1. *Typy siedlisk przyrodniczych*:
- a.) Dla siedliska **6230** – nie przedstawiono wystarczającej argumentacji pozwalającej na zdeklasyfikowanie obecnego przedmiotu ochrony do kategorii D. Jako przesłanki wskazano tylko niewielką powierzchnię oraz zanik w wyniku procesów sukcesji przy braku wypasu, co świadczy o braku właściwej ochrony. Ani jedna, ani druga przesłanka nie upoważnia do zdeklasyfikowania do kategorii D. Naszym zdaniem nie wolno dopuścić do zaniku siedliska, a wręcz należy skoncentrować się na jego rewitalizacji. Dodatkowo, według dostępnych nam informacji, w Obszarze występuje jeszcze jeden płat siedliska 6230, wymagający weryfikacji i doprecyzowania granic zasięgu siedliska (P. Wasiak - inf. ustna; patrz

mapa – zał. nr 2). Na uwagę zasługuje także płat muraw, na północ od Góry Boguszówka (na działce ewidencyjnej nr 433 i części działki nr 422; patrz mapa – zał. nr 2), nie włączony do obszaru Natura 2000 Masyw Chelmea. Stwierdzono tu stanowisko podkolana białego *Platanthera bifolia*. Prosimy o uwzględnienie powyżej opisanych płatów Proponujemy również powiększenie granic Obszaru o płat na działce ewidencyjnej nr 433 i 422.

b.) Dla siedliska **6510** – według dostępnych nam informacji przy granicy z Obszarem, występują dwa duże płaty siedliska 6510 nie włączone do obszaru Natura 2000 Masyw Chelmea:

- na północ od Góry Mniszek (działki ewidencyjne nr 352; 353; 355; 361; 362; 364; 366; patrz mapa – zał. nr 2) – jest to kompleks łąk świeżych z wilgotniejszymi fragmentami, z krwiściągiem lekarskim *Sanguisorba officinalis*, firletką poszarpaną *Lycchnis flos-cuculi* i ostrożeniem łąkowym *Cirsium rivulare*, a także kukulką szerokolistną *Dactylorhiza majalis*. Łąka ta jest siedliskiem naturowego modraszka *Phengaris nausithous*, którego występowanie tu potwierdzono. W obrębie wydzielonego płatu występują dodatkowo rozlewiska z wodą utrzymującą się przez większą część roku, będące miejscem rozrodu żaby trawnej *Rana temporaria*, ropuchy szarej *Bufo bufo* i paskówki *B. calamita*, a także dwóch traszek zwyczajnej *Triturus vulgaris* oraz górskiej *T. alpestris*.
- na północ od Góry Boguszówka (działki ewidencyjne nr 426; 781; część działki 429 i część 422; patrz mapa – zał. nr 2) – są to łąki świeże z ostrożeniem łąkowym, jednak bez krwiściągu lekarskiego i towarzyszącego mu modraszka.

Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze proponujemy włączenie w granice Obszaru wyżej opisanych płatów.

c.) Dla siedliska **8230** - nie przedstawiono wystarczającej argumentacji skłaniającej do zdeklasyfikowania obecnego przedmiotu ochrony do kategorii D. Prosimy o głębsze uzasadnienie wyłączenia siedliska.

d.) Dla siedliska **91E0** – według dostępnych nam informacji w Obszarze występują jeszcze płaty siedliska nie uwzględnione w obecnej dokumentacji PZO (P. Wasiak - inf. ustna):

- w północnej części Obszaru występują jeszcze łągi jesionowo-olszowe z wawrzynkiem wilczelyko *Daphne mezereum*, lilią złotogłów *Lilium martagon*, śnieżyczką wiosenną *Leucojum vernalis* i kaliną koralową *Vibulum oburus*. Jest to także stanowisko rodziny bobrowej *Castor fiber*, która została tu osiedlona jesienią 2011 roku w ramach projektu Klubu Przyrodników „Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w Sudetach Środkowych” i która utrzymuje się na tym stanowisku do dziś (patrz mapa – zał. nr 1).
- w południowej części obszaru nie wyróżniono natomiast siedliska 91E0 z płatu nr 0890 zakwalifikowanego do siedliska 6510 (patrz mapa – zał. nr 2). Prosimy o ponowną weryfikację płatu nr 0890 siedliska 6510 pod kątem wyróżnienia siedliska 91E0.

7. Ze względu na podejmowane w obszarze działania ochronne względem **bobra** (reintrodukcja jesienią 2011 roku w ramach projektu Klubu Przyrodników „Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w Sudetach Środkowych”), gatunek ten powinien zostać wskazany jako przedmiot ochrony obszaru, a działania powinny zostać opisane w

dokumentacji PZO. Prosimy o odpowiednie uzupełnienia w dokumentacji i zaproponowanie uzupełnienia w SDF.

8. Uwaga ogólna do tabeli 5. *Cele działań ochronnych*: naszym zdaniem zapisy wprowadzone w tej części powinny być bardziej indywidualne, z konkretnym odniesieniem do poszczególnych przedmiotów ochrony i lokalnych uwarunkowań, nie tylko odwoływać się do utrzymania stanu siedliska, ale także do zachowania w pełni związanej z siedliskiem bioróżnorodności. Proponujemy:
- a.) dla siedliska ***9180** – zachowanie istniejących płatów jaworzyn z naturalnymi procesami ich dynamiki, powstrzymanie i ochrona przed wszelką presją antropogeniczną
  - b.) dla siedliska ***91E0** - zachowanie w stanie naturalnym lasów lęgowych, zarówno w formie drzewostanów jak i wąskich pasm wzdłuż cieków, wraz z naturalnymi procesami ich dynamiki, chronionymi przed wszelkimi przejawami presji antropogenicznej, w tym także z występowaniem stanów wezbraniowych.
  - c.) dla siedliska **9110** - długofalowym celem ochrony powinna być odbudowa ciągłości kwaśnych buczyn jako dominującego elementu szaty leśnej SOOS Masyw Chelmea, czyli odtworzenie naturalnego zasięgu i arealu siedliska w Obszarze. Celem krótkoterminowym (10 lat) powinna być natomiast poprawa struktury siedliska 9110 w kierunku sprzyjającym zachowaniu elementów różnorodności biologicznej typowych dla lasów – szczególnie w zakresie udziału drzew biocenotycznych dostarczających unikatowych mikrosiedlisk i zasobów martwego drewna. Odtworzenie pierwotnego arealu siedliska przekształconego w sztucznie nasadzoną świerczynę gospodarczą.
  - d.) Dla siedliska **8220** – utrzymanie stanu siedliska wraz z jego różnorodnością florystyczną. Warto tu podkreślić występowanie *Asplenium viride*, jako gatunku typowego dla siedliska, a utrzymanie populacji w dobrym stanie powinno być celem w ramach właściwego stanu ochrony siedliska.
  - e.) Dla siedliska **9130** – zachowanie płatu na Małym Chelmcu wraz z naturalnymi procesami dynamiki buczyny.
9. W Tabeli 6. *Ustalenie działań ochronnych* proponujemy:
- a.) dla siedliska ***9180** - w całości wyłączyć z gospodarki leśnej, bądź utrzymać wyłączenie i pozostawić do naturalnego rozwoju z uwagi na priorytetową rangę ochronną i niewielką powierzchnię w Obszarze.
  - b.) dla siedliska **9110** – jako działanie należałoby wskazać stopniową przebudowę sztucznych świerczyn w kierunku kwaśnych buczyn (powiększenie arealu siedliska 9110, odtworzenie jego naturalnej roli w szacie leśnej Masywu Chelmea). Oczywiście tego działania nie da się przypisać do żadnego konkretnego z istniejących płatów siedliska (należy w PIK przypisać do wszystkich płatów).
  - c.) dla siedliska ***91E0** - to siedlisko priorytetowe także sugerujemy w całości wyłączyć z gospodarki leśnej i pozostawić do naturalnego rozwoju. To cenne siedlisko przyrodnicze występuje w obszarze w postaci bardzo wąskich, kilkumetrowych pasów przy potokach. Dla ochrony lęgów proponujemy przyjęcie, jako środka ochronnego, zasady wyłączenia z pozostawiania drewna nie tylko wydzieleń lęgowych, ale także ogólnie strefy na odległość 30 m od prawego i lewego brzegu wszystkich potoków w Obszarze. Pozwoli to na ustabilizowanie naturalnego reżimu potoków i poprawi warunki zamieszkujących ten ekosystem gatunków. Będzie to miało pozytywne przełożenie na osiągnięcie właściwego stanu ochrony tego priorytetowego dla Europy siedliska.

- d.) dla siedliska **9130** – jako działanie należy wskazać ochronę bierną i wyłączenie z użytkowania gospodarczego. Proponujemy uznanie Małego Chelmcza za rezerwat przyrody ze wskazaniem ochrony biernej z uwagi na wysokie walory przyrodnicze. Takie rozwiązanie byłoby korzystne z tego względu, że pozwala na zastosowanie całego pakietu środków ochronnych, jak np. wyłączenie z użytkowania gospodarczego bez potrzeby zawierania kompromisów, kontrola penetracji ludzkiej, sporządzenie planu ochrony skutkujące dokładną inwentaryzacją i rozpoznaniem przedmiotów ochrony, a także precyzyjnym dopasowaniem do specyfiki konkretnego płatu działania ochrony czynnej. W przypadku SOOS Masyw Chelmcza rozwiązanie takie wydaje się nam jak najbardziej uzasadnione.
- e.) Środkiem ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk nietoperzy (przedmiotów ochrony), służącym w dłuższej perspektywie czasowej do odtworzenia ich zróżnicowania strukturalnego, powinny być:
- We wszelkich cieniach (także rębni stopniowych i złożonych), pozostawianie 5-10% powierzchni i masy drzewostanów na kolejne pokolenie drzewostanu jako kępy i biogrupy z nie zniekształconym, naturalnym podszytem i runem i docelowo do naturalnej śmierci i rozkładu;
  - Pozostawianie nie użytkowanych pasm drzewostanów po 30m w każdą stronę od potoków.
  - Konsekwentne pozostawianie drzew biocenotycznych w sensie instrukcji ochrony lasu 2011, w tym drzew zagubionych, drzew z dziuplami i próchnowiskami, drzew z mikrosiedliskami, wykrotów i złomów.
  - Utrzymanie i uzupełnienie sieci powierzchni referencyjnych, wyłączonych z użytkowania gospodarczego, obejmujących m. in. wszystkie płaty 91E0, 9180 i 9130 oraz wybrane płaty 9110 i innych lasów; zajmujących nie mniej niż 10% powierzchni leśnej obszaru.

z poważaniem